

Izšla vsak dan razen
pobed in praznikov.
Izšel dnevno razen
pobed in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni
prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

LETO — YEAR XIX.

Cena lista
je \$5.00

Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 23. oktobra (October 23), 1926.

Subscription
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 249

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

DELAVCI SPREMLJAJO DEBSA NA ZADNJI POTI

Slavni pokojnik bo danes upepeljen. Pogrebni obredi v Terre Haute. Hillquit in Stedman glavna govornika. Delavske deputacije iz Chicaga pridejo s posebnim vlakom. Socialistične množice natičile čikaški kolodvor, na katerem je krsta menjala vlak. Izrazi sožalja iz vseh krajev sveta.—S. N. P. J. izrekla sožalje in J. S. Z. položila krasen venec na Debsovo rakev.

S. N. P. J. IZREKLA SOŽALJE

Chicago, Oct. 22, 1926.

Mrs. Katharine Debs.
Terre Haute, Indiana.

We wish to express our sincere sorrow and regret at the passing of our comrade, Eugene V. Debs. We feel deeply the loss of a great leader and friend of the working people. We extend our sincere sympathy to you.

SLOVENE NATIONAL BENEFIT SOCIETY.
Vincent Calkar, President.

Danes popoldne ob dveh je zadnje slovo od sodruga Debsa. Delavske množice, deputacije socialističnih krajevnih organizacij in strokovnih uni, iz vseh bližnjih in nekaterih daljnih krajev se zbera na domu umrlega proletarkega voditelja in se poslovo od njega za vselej. Po končanih obredih bo Debsovo truplo odpeljano v Indianapolis in tam upepeljeno. Kje bo shranjen pepel velikega pokojnika, še ni odločeno.

Pogrebne ceremonije bo vodil rev. John Haynes Holmes, znani liberalni pastor iz New Yorka. Morris Hillquit, tudi iz New Yorka, bo govoril Debsu v zadnje slovo v imenu delavske socialistične internacionale, Seymour Stedman iz Chicaga, ki je z Debsom vred kandidiral za podpredsednika Združenih držav na socialistični listini leta 1920, bo govoril v imenu ameriške socialistične stranke. Govoril bo tudi W. A. Cunneen in drugi vodilni socialisti ter zastopniki strokovnih uni.

Debs je bil pripeljan na svoj dom v Terre Haute v četrtek zvečer. V Chicagu, kjer je nekaj ur prej krsta čakala na drugi vlak na postaji Dearborn, je več kot tisoč delavcev napolnilo čakalnico in peron. V dolgi vrsti so šli mimo krste gologlavi in izkazali zadnje čast mrtvemu bojujniku za njihove pravice. Največ je bilo članov krojaške unije, ki so — dani je bil delavnik — pustili delo sredi dneva in pihali telni na kolodvor, da se enkrat vidijo svojega največjega prijatelja.

KONFERENCA NI PRINESLA SPRAVE V KROJAŠKI INDUSTRIJI

Stavka se nadaljuje z vso energijo. — Stavkovne straže so pet razpostavljene.

New York, N. Y. — Konferenca, ki so se vrstile s krojaškimi podjetniki po velikem shodu v soboto, niso prinesle nobenega uspeha. Podjetniki so ostali trmoglavi, dasiravno so se v začetku razprav delali, kakor da so za spravo. Posledica te trmoglavosti je, da so člani krojaške organizacije International Ladies Garment Workers Union zopet oddali na stavkovno stražo. Sedemnajst tednov so že člani te organizacije na stavki, zahtevajo

joč, da se v tednu dela le 40 ur in da se delo garantira za 36 tednov v letu in poviša minimalna mezd.

Konferenca za spravo se je razbila, ker podjetniki niso hoteli razpravljati o vseh spornih točkah. Tovarnarji so ostali na stališču, da imajo vsako leto pravico reorganizirati delavnice in da lahko odlože do deset odstotkov delavcev, ako tako žele. Ta podjetniška zahteva tvori eno izmed priporočil guvernorne komisije. Ta stavka je prišla, ko je unija pronašla, da ne more sprejeti priporočil guvernorne komisije.

Edison je star 135 let!

West Orange, N. J. — Thomas A. Edison, ki te dni praznuje 47-letnico iznajdb elektrike svetilke, je rekel 21. t. m. reporterju, da je star 135 let, čeprav kolektor izkazuje le 84 let njegove starosti. "Povprečen človek bi potreboval 135 let za izvršitev vsega dela, katerega sem jaz izvršil v 84 letih," je dejal slavni iznajditelj.

Governor skuša združiti vse
farmarje.

Des Moines, Ia. — Governor John Hammill iz Iowe je naslovil danes pismo na petindvajset držav na sever in na jug, da bi se združile v odpravo farmarjem. On pravi, da bi se te države združile v centralno kmetijsko konferenco, katere bi delovala, da se odpomore farmarjem, ki so nahajajo v stiski.

Republikanski kandidat se norčije iz volilcev

Po njegovem mnenju lahko republikanski volilci glasujejo za kandidate, ki so za prohibicijo in proti nji.

Chicago, Ill. — Republikanski senatski kandidat Frank L. Smith je govoril v Hamiltonovem klubu. V teku svojega govora se je očito norčeval iz republikanskih volilcev. V svojem govoru ni govoril o vinu in lahkem pivu, ampak rekel je, da volilci lahko glasujejo za kandidatsko listo, na kateri so kandidati izmed katerih ima pri kosilu eden jabolčni "strudel", drugi pa sladoled. Njegove besede so poslušalci razlagali, da pomenijo, da bo pravi republikanski volilec glasoval za republikansko kandidatsko listo, če so na njih kandidati, ki zagovarjajo prohibicijo, ali pa so proti nji.

Smitha je proglasila za svojega kandidata tudi Protisalunska liga! To pove vse!

Nova postava za zakonsko ločitev visi v zraku

Zdeli bo najbolj ženske, ki iščejo ločitev od mize in postelje. Sodnik Sabbath agitira za reformo postav za zakonsko ločitev.

Chicago, Ill. — Sodnik Sabbath izjavlja, da postava za zakonsko ločitev potrebuje reforme, kajti o tem se je prepiral iz obravnave za zakonsko ločitev, ki prihaja za preden. Z njim se strinja državni senatorja Essington in Barbour, ki sta sodniku obljubila pomoč v državni legislaturi. Sodnikovo jezo so vzbudile ženske, ki prihajajo na sodišče in vlagajo tožbe za ločitev od mize in postelje, v resnici pa špekulirajo le na alimente.

Sodnik je izjavil, da lahko ženska, ki vloži tožbo za zakonsko ločitev od mize in postelje, drži v eni roki verigo, ki je privržena okoli vratu soproga, drugo roko ima pa v denarnici svojega soproga.

Sodnik bo izdelal zakonsko predlogo, ki bo odpravila te vrste zakonske ločitve, senatorja bosta pa podpirala predloge.

Bodoča zračna ladja bo nosila 600 potnikov

Chicago mora postati središče zrakoplovbe.

Chicago. — Bodoča zračna ladja bodo imele kapaciteto, da bodo lahko nosile od 500 do 600 pasajirjev. Tako je središče polkovnik Hall, ki je pridružen šteti diviziji zrakoplovstva. Govoril je skupini rezervnih častnikov v Evanstonu. Polkovnik je tudi dejal, da bo vse naše potovanje čez morja in po suhem v bližnji bodočnosti obstajalo na zračnih ladjah. Radi tega pa se mora mesto Chicago poizkusiti, da bo postalo glavno mesto zrakoplovbe vsega sveta, ker njega lega mu daje to prednost.

Ford je skrajšal delovnik in mezdo!

Green izjavlja, da delavci v Fordovih tovarnah prejema plačo le za pet dni.

Kansas City. — "Henry Ford je uvedel petdnevni delovni teden in obenem je znižal mezdo delavcev na pet dni," je dejal William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, ko je došel sem.

Green je dodal, da krajši delovnik ne sme priti na račun delavcev. Pet dni dela mora pomeniti šest dni plače.

SUHAŠKI URADNI OBTOŽENI UMORA

Mrtvi seveda ne more govoriti. Povedati ne more, kako to, da so ustrelili njega, ako so mrtvi v koloni.

Athens, Ohio. — Prohibicionistični uradniki so padli po hiši Eli Brattona v Albanyju, da jo preiščejo po opojnih pijačah.

Pred hišo je stal avto in v njem je sedel 25-letni Lawrence Bolton, ki je poglaval avto, ko je opazil, kaj se godi. Prohibicionistični uradniki so oddali na avto salvo, ki je ubila Boltona.

Ko so prohibicionistični uradniki videli, kaj so storili, so se pričeli izgovarjati, da so vozniku zakleali, da naj ustavi avto, a od nekje je padel strel. Na to so pričeli streljati v gumijaste šine, a so ponesreči zadeli voznika.

Ljudje se čudijo in vprašujejo, kako je to mogoče, če kdo meri in strelja v tla, pa zadene voznika, ki sedi precej višje, kot segajo kolesa, ako tak človek ni tako pijan, da ne ve, kaj dela.

650 mrtvih na Kubi

Strašne posledice orkana. Število ranjenih še ni znano. 6500 oseb je brez strehe.

Havana, Kuba, 22. okt. — Novotična poročila so dvignila število človeških žrtev tovarna, ki je divjala v sredo, na 650. "Koliko je ranjenih, še ni znano; najmanj 6500 oseb je brez strehe. Čez deset mest in vasi je bilo uničenih. Skupna škoda bo znašala \$100,000,000.

Tristo ljudi je bilo ubitih v Batabanu, mestu s 2000 prebivalci na južnem obrežju provinc Havana. V Rejucalu je 30 mrtvih. Okrog sto ladij je utonilo. Uradno poročilo se glasi, da takega orkana še ni bilo 80 let na Kubi. Materijalna škoda v Havani znaša čez pet milijonov dolarjev.

Preiskava v kukluksklanovskem gnezdu

Senator Reed se je odpeljal v Indianapolis, kjer bo zaslišal velike okupacane zverine in senatorja Watsona.

Chicago. — Senator Reed, ki nadaljuje preiskavo o volilni korupciji v Illinoisu in Indiani, se je v četrtek zvečer odpeljal v Indianapolis, kjer bo zaslišal vse vodilne glave kukluksklanovske politične mašine. Reedov odlok, da pojde naravnost v gnezdo okupancev v Indiani, je prišel, ko je pri zaslišanju prejšnja dva dni odkril zelo važno evindenco. Iz bivših in sedanjih "velikih zmajev", "cikloptov" in drugih kukluksklanovskih dostojanstvenikov je namreč izvel sledeče:

Da so newyorški bankirji dali osem milijonov za propagando v ameriških šolah v prid ligi narodov in svetovnemu sodniku; da se del te vsote uporablja v republikanski senatski volilni kampanji v Indiani; da je Jim A. Patten, čikaški kralj pšenice, prispeval \$5000 v Watsonov volilni fon; da so kukluksi obljubili Watsonu pomoč v sedanjih kampanji, ako bo njihov kandidat za predsednika pri prihodnjih predsedniških volitvah.

Zasliševanje o kukluksklanovskih aktivnostih je tudi prineslo na dan imena Everetta Sandersa, tajnika predsednika Coolidgea in več članov Coolidgeve administracije.

Prodiranje kantonske armade proti vzhodu

Kuomintangovi so razširili svojo oblast čez najbogatejšo kitajsko provinco.

Hankov, Kitajsko, 22. okt. — Kantonski revolucionarji nanašajo, da je general Jangsen, bivši zaveznik maršala Vupeifuja, prestopil na njihovo stran in prevzel upravo provinc Hupeh zapadno od reke San. Vupeifujeve čete so izpraznile provinco Szečvan, katero zdaj okupira kuomintang. Ta provinca je najbolj bogljubna in najbogatejša na Kitajskem.

Bojna kampanja v vzhodnih provincah se nadaljuje uspešno za kuomintangovce. Kiukiang pade vsak čas. Nanchang je že padel. Kantonske čete zdaj prodirajo v železniško omrežje Kienčang in Tehan v provinci Kiangsi.

Eksekutiva revolucionarne stranke kuomintang v Kantonu je odobrila premeščenje vlade iz Kantona v Vučang.

Čikaški pobojniki sklenili premirje!

Toda ne venite se preveč. Mir bo trajal le čez volitve — na kar bodo spet ropotale strojnice.

Chicago. — Čikaške butegarske in pobojniške armade na severni, južni in zapadni strani mesta, ki že nekaj časa upirajo bitke s strojnimi, so sklenile mir za toliko časa, da mine volilna kampanja. Kakor javljajo listi, so poglavarji pobojniških čet imeli tajni sestanek o polnoči v nekem hotelu v downtown in podpisali premirje. Sledeči butegarski baroni in medsebojni smrtni sovražniki so bili navzoči: Al Capone, Maxie Eisen, Vincent Drucci in George Moran.

Klerikalni vsaški izbruh v Mehiki

Stari reakcionarni generali in duhovni rogovilji v "imeni Krista."

Mexico City, 22. okt. — Minister prosvete Casasaurane je večer poročal v kongresni zbornici, da so klerikalci organizirali lokalne vstaje proti vladi v treh državah. Lokalne izbruhe vodijo katoliški duhovni in stari, kronični vsaški. Prizadete države so: Oaxaca, Guerrero in Durango. Najslabši položaj je v Oaxaci, kjer je vstaja pod vodstvom generala Fernanda Gonzaleza, ki je bil governor federalnega distrikta za časa predsednika Diaz. Klerikalno vstajo v Guerrero vodi bivši general Jose Vidal, čigar geslo je "Živel gospod Jezus Kristus." Voditelja v Durangu sta Kolumbova viteza Jesus Galindo in Tiroso Guerola.

Vlada ne polaga velike važnosti na te izbruhe, ki jih lahko potlačijo krajevne zvezne čete. Zbornica je večer sprejela s 191 glasovi proti sedmim dodatkom k ustavi, ki določa, da bivši predsednik po štirih letih zopet lahko kandidira. S tem je odprta pot kandidaturi bivšega predsednika Obregona, ki ne dvomno nasledil Callesa.

Ema Goldman v Kanadi.

Montreal, Que. — Ema Goldman, znana anarhistka, ki je bila pred osmimi leti deportirana v Rusijo, se je ta teden pojavila v Kanadi. Prišla je pod imenom Mrs. Colton in pravi, da se je poročila z Angležem tega imena. Menda bi se rada vrnila v Združene države.

AMERIŠKA DELAVSKA FEDERACIJA SE PLAŠI RAZGOVORA Z AMSTERDANSKO INTERNACIONALO

Green ne pojde v Mehiko. — Tje ne pošlje niti neoficijelnega opazovalca.

Washington, D. C. (F. P.) — Noben član eksekutivnega sveta Ameriške delavske federacije ne bo zastopal William Greena, predsednika ameriške delavske federacije, na sestanku, ki ga bo obdrževalo strokovno organizirano mehiško delavstvo z zastopniki amsterdamske strokovne internacionale. Dasiravno je Ameriška delavska federacija sprejela vabilo formalno, ne pojde Green v Mehiko na sestanek. On ne bo poslal niti neoficijelnega zastopnika na ta sestanek.

Na to je prišel zastopnik Federaliziranega tiska, ki je bil navzoč na konvenciji Ameriške delavske federacije v Detroitu. Zastopnik Federaliziranega tiska je bil informiran, da so Ricardo Trevino jasno dali v Detroitu razumeti, da formalni sprejem vabila ne pomeni ničesar. Eksekutivni svet je pooblastil Greena, da lahko gre, ampak ta poteza je bila samo izigrana, da potolaž Mehikanke.

Eksekutiva je vedela, da Green ne pojde v Mehiko in da ne bo pustil nikogar iti mesto njega tje na sestanek. Tej eksekutivi je bilo dalje znano, da se Mehikanci ne bodo pridružili amsterdamski strokovni internacionali, dokler se ne pridruži Ameriška delavska federacija.

Mogoče je resnica, da je Ameriška delavska federacija toliko laglje odklonila razgovor z zastopniki amsterdamske strokovne internacionale, ker je predsednik amsterdamske eksekutivne komiteja, ki je bil navzoč: Al Capone, Maxie Eisen, Vincent Drucci in George Moran.

PREDSEDNIK COOLIDGE ZA GOVORNIK VISOKE COLNINE

Izjave mednarodnih bankirjev niso nanj napravile vtisa. — Coolidge vidi v visoki colnini ohranitev ameriškega življenjskega standarda.

Washington, D. C. — Ko je zastopnik Bele hiše prejel informacije, da so J. P. Morgan in drugi mednarodni bankirji izdali manifest proti visoki obrambni colnini, je izjavil, da se mora obdržati visoka colnina.

Coolidge vidi v visoki colnini ohranitev ameriškega življenjskega standarda. Po njegovem mnenju lahko evropske dežele

znizajo colnino v svojih deželah, ker se življenjski standardi evropskih dežel malo ločijo drug od drugega.

Zgovornik je na to rekel, da zakladništvo potrebuje te dohodke od colnine, ki se plačuje le od \$1,500,000,000; medtem ko je blago, ki se uvozi vredno pet milijard dolarjev. Dalje je naglašal, da je visoka produktivnost zaposlenih delavcev pripomogla do visokih mezd v Ameriki. V zadnjih desetih letih se je ta produktivnost povzela od 106 odstotkov v lesni industriji do 317 odstotkov v industriji kavčuk.

Stavkokaška tvrdka po ražena po krojaški uniji

Zapreti je morala svojo tovarno, ker ni dobila delavcev za stavkokaško delo.

New Brunswick, N. J. — Ko so v New Yorku zastavali krojaški delavci, organizirani v International Ladies Garment Workers Union, je v tem mestu odprla neka stavkokaška tvrdka tovarno pod imenom "Victory Clog Shop." Plačevala je, uniješke mezde in priznala delavne razmere, kot jih zahteva pogodba z unijo, da ne obudi suma, da izdeluje ženske plačice za newyorške stavkolomne podjetnike. Nekaj časa je ta prevara držala, ali unija je kmalu izohala, kam romajo plačci, ki se izdelajo v tej tovarni. Unija je odredila takoj vse delavce na stavkokaško stavkokašo, a ko jih ni mogla dobiti, je zaprla tovarno.

Pristaniščni delavci zmagali na višjem sodišču

Pristaniščni delavci so opravičeni do tiste odškodnine kot mornarji, če nakladajo blago na ladjo ali ga razkladajo z nje.

Washington, D. C. — Pristaniščni delavci R. Haverly je ponesrečil na ladji, ko je bil svezjen malomarno spušen v ladjsko skladišče. Zaposlen je bil pri International Stevedoring kompaniji. Vložil je tožbo proti kompaniji za odškodnino, ker je kompanija zavzela stališče, da se pomorski zakon ne razteza na pristaniščne delavce. Zadeva je šla od instance do instance in zdaj je zvezno najvišje sodišče razsodilo, da se na pristaniščne delavce razteza pomorski zakon, kadar nakladajo blago na ladje ali z njih. Pristaniščni delavci so v tem slučaju opravičeni odškodnino kot mornarji.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (inven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago in Cincero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za izposojstvo \$8.00.
Naslov na vsa, kar ima stik s tem: "PROSVETA"
3557-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepju n. pr. (Sept. 30, 1924) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

BLODNJE V TAKTIKI DELAVSKEGA GIBANJA SE PONAVALJAO IN SE VZDRŽUJEJO.

V nekdanji monarhistični Avstriji sta do hainfeldskega socialističnega zbora postali v delavskem gibanju dve struji. Ena se je imenovala radikalna, druga pa zmerna. Prva je odklanjala vsako parlamentarno akcijo, druga je bila za parlamentarno akcijo. Zborovanje se je vršilo leta 1888. Na tem zborovanju je prišlo do združenja glede taktike. Storjen je bil zaključek, da se osvoji parlamentarna akcija, in temu zaključku je bil dodan stavek: "Ne da bi se udajali glede vrednosti parlamentarizma kakšni prevari, zahtevamo splošno volilno pravico." Ta stavek pove jasno in določno, kaj so zastopniki delavstva pričakovali od parlamentarizma. Sprejeli so zahtevo splošne in enake volilne pravice, toda povdarili so, da se ne vdajajo nobeni prevari glede vrednosti parlamentarizma.

Zastopniki delavstva so s temi besedami jasno izjavili, ko pribore splošno volilno pravo, da se niso strmo glavi kapitalističnega načina blagovne produkcije in distribucije z vsemi njegovimi privezki, ampak da bo treba še veliko let boja in poduka med ljudskimi masami, da se odpravi kapitalistični način blagovne produkcije in distribucije.

Avstrijsko delavstvo je vedelo, da si mora najprej priboriti sredstva, da pribori nadaljnjih pravic za delavstvo. Avstrijski parlament je bil parlament privilegijev. V njem so bili zastopani vsi stanovi lastujočega razreda, zastopnikov delavskega razreda pa ni bilo v njem. Vstop v ta parlament si je znalo delavstvo izvojevati, in ko je bilo v njem, ni priborilo le več pravic za delavstvo, ampak njegovi zastopniki so demonstrirali za ves program delavstva in sicer na mestu, kjer se je slišal glas po vsej državi.

Ako bi si delavstvo v nekdanji monarhistični Avstriji ne priborilo vstopa v parlament, kaj bi se zgodilo? Parlament bi ostal zbor privilegiranih stanov in reakcija bi svoje predprave še bolj razširila in pojačala. Ko so delavski zastopniki prvič vstopili v parlament, niso rekli, da naj delavci zamije, ampak povedali so odprto, čeprav so delavski zastopniki v parlamentu, postojajo še vedno nevarnost, da se reakcija pojača in delavci še bolj prišle k tlom. Parlament ni samo zbornica, kjer se shajajo poslanci raznih strank, da se sprejemajo postave, ampak je tudi vprašanje moči. Kolikor več delavskih zastopnikov pride v parlament, toliko več moči ima delavstvo, kolikor več podpornikov kapitalističnega načina blagovne produkcije in distribucije je v postavodajni zbornici, toliko več podpornikov ima kapitalizem. Moč delavstva narašča le tedaj v postavodajni zbornici, ako vanjo prihaja vedno več razredno zavednih zastopnikov delavstva.

Popolnoma napačna je misel, da lahko član postavodajne zbornice zagovarja in zastopa obenem pravice lastujočega in delavskega razreda. Kdor zagovarja pravice lastujočega razreda, mora logično zanemarjati delavske pravice. Kdor zagovarja pravice delavskega razreda, ne more zagovarjati zahtev lastujočega razreda. Če član postavodajne zbornice zagovarja zahteve lastujočega razreda, tedaj zagovarja, da ostanejo na svetu izkoriščevalci in izkoriščani.

Blodnja v taktiki delavskega gibanja je, ako se delavstvu priporoča, da naj se ne organizira politično kot razred, kot je blodnja onih, ki trdijo, da je parlamentarna akcija za nič in nepotrebna za delavstvo, in ki pridigajo delavstvu, da bodo gospodarske izpremembe v človeški družbi prišle kar čez noč in postale trajne.

Delavstvo brez boja ne more ničesar doseči. Kdor v boju zmaga, mora pojačati svojo moč. Če delavstvo ne pošlje svojih zastopnikov v postavodajni zbor, tedaj slabi svojo politično moč, pojačuje pa politično moč svojih nasprotnikov. Nasprotniki delavstva ne bodo delavstvu priporočali, da se naj organizira politično kot razred in pošlje svoje zastopnike v postavodajno zbornico, kjer politična moč nekaj šteje. To je razumljivo. Kajti če bi nasprotniki delavstva priporočali kaj takega, bi sa-

mi kopali grob sebi in ne delavstvu. Nasprotniki delavstva so še veseli, če se med delavci pojavijo elementi, ki priporočajo, da naj se delavci ne organizirajo politično kot razred, ker taka priporočila in nauki pojačujejo kapitalistični način blagovne produkcije in distribucije in delavce vedno bolj pehajo proč od končnega cilja — osvoboditve delavstva iz mezdne sužnosti.

Ali se Nemčija razoro- žuje?

L. Fischer.

Ali se Nemčija razorožuje? Profesor Quidde, dobro poznan nemški pacifist, odgovarja: Da, in čez nekaj časa pa: Ne. "Nemčija je," piše on, "razorožena, popolnoma razorožena za katerekoli evropsko vojno." Toda na drugi strani, "imajo pa politične organizacije desničarjev v svoji oblasti vsi municije. Sicer te municije niso bogve kakšnega pomena za zunanji svet, nam pa vseno delajo velike pretrgate in resno nevarnost za notranji mir. So pa tudi resno nevarne naši republikli."

Toda Franz Carl Endres, nek nemški častnik, ki je služil v turški armadi za časa vojne in ki je pisal za "Enciklopedijo Britaniko" o militaristični strategiji, zahteva zvedeti, "zakaj so Koenigsberg trdnjavo utrdili ponovno s 53 podpornicami iz betona... Močno reinforsirana utrdba Koenigsberg je samo vrednosti za nemški napad okoli poljski koridor." In F. W. Foerster, neki nemški pacifist, kateri se bolje počuti varnega, da živi v Švici, je izjavil kar naravnost, da kadar je Brenstorff naznanil v Ženevi, da je Nemčija "popolnoma razorožena," je bil omenjeni nemški diplomat samo glasnik gigantne laži.

Foerster trdi, da ni bilo niti da ni sedaj v Nemčiji nikakega "dusloslovnega razoroževanja." Toda v tem pogledu ni Nemčija prav nič drugačnja kot katerekoli druge evropske države. Novo ime "za alianco je "neutrarna pogodba", in dirka za razorožitev se nadaljuje in je sedaj postaja ta dirka že nekakšna kronična manija. "Kdaj bomo imeli drugo vojno?" To je vprašanje, ki se ga sliši vsepotoč v Evropi. In to kljub temu, da niso velesile še sedaj popolnoma prebolele zadnje morije in in akoravno se niso zadostno opremljene z novo iznajdenim orožjem za prihodnjo vojno, se sedaj nahajamo in korakamo vojni nasproti tako slepo in posredno, kakor v prvem desetletju tega stoletja.

Iz naslednjega lahko vidimo, kako je stanje nemške stalne armade kot nam pripoveduje Foerster: Nemški vodilni generali vedo, da se njihova vojaška pripravljanja vrše z gotovostjo po načelu novih zahtev. Pa tudi prav dobro vedo, da je mnogo dežel na evropskem kontinentu, ki so zadržani za nemškimi napravami, ki se še nikdar niso razorožile, ampak so se samo prilagodile novim zahtevam, novim napravam. Nemčija ima danes najboljše armado nenavadno dobro treniranih vojakov (čas za vezbanje je določil Reichwehru dvajset let). To se da primirjati z fašistično militaristično mašino tako, da je nemška veliko boljše organizirana, ki lahko pritegne nemško ljudstvo takoj v nove metode, ki se jim tako prilagode.

Veliko teh izvajanj je dobiti v detajliranem pregledu nemške državne organizacije, ki ga je izdala nemška liga o pravičah človeka. So pa tudi drugi nemški generali, ki pravijo, da je sedanja nemška armada že močna; nekateri pa trde, da je še samo "senco", kar je bila v letu 1914. Toda vsi so pa edini v trditvah, da je sedanja armada pravi posnetek armade, ki je leta 1914 korakala proti Parizu. Tudi je vlada vse tako priprilila, da se lahko pokliče v kratkem času vse moštvo za vojno. Takoj se lahko dobi in pokliče dva milijona rekrutov, ki so se še trenirali pod vladnim nadzorstvom ali pa pod nadzorstvom raznih nemških militarističnih organizacij, ki jih je še precejšnje število v Nemčiji.

Toda avtorji, ki so zasledili to "senco" nemške predvojne ar-

made, pristanjajo, da sedanja nemška armada bi še nikakor ne šela in igrala velike vloge v kakšni veliki evropski vojni. Ti zadnji so pač drugačnega mnenja kot Foerster. In skoro bi človek bil bolj naklonjen njihovi mnenju kot pa Foersterjevemu. Toda oni trde, da je najprej potrebno malega razvoja in potem šele velikega, da se zatre vsako politično opozicijo v Nemčiji.

Reichwehr, ki je jedro omenjene "sence", je omejen v versajski pogodbi na armado močnejšo sto tisoč mož. In ta armada šteje več časnikov in podčasnikov vsake vrste kot pa narednikov. Je pač proti republikanski. To je tudi potrdil vojni minister Gessler v nekem govoru pred reichstagom. Današnja nemška armada, pravijo nekateri, je zavetišče in zatočišče ostanka velike pruske predvojne armade. Vsakega mladeniča, ki stopi v armado, preiščejo in izprašajo, kako je njegovo politično naziranje.

Urednik berlinskega Tagblatta je še celo propagiral, da naj se odpravi militaristično organizacijo Reichwehr, ker ni prikladna republikanski državi, ter naj se nadomesti z milico, ki ne bo imela tako vidnega militarističnega značaja. Toda omenjena vojaška naprava je delo versajске pogodbe. Ta vojaška organizacija je zelo draga in stane državo na leto kot sledi:

- 1924 — 351 milijonov mark
 - 1925 — 410 milijonov mark
 - 1926 — 481 milijonov mark
- To je še precej, ako te številke primerjamo kaiserjevi armadi, ki je stala pred vojno leta 1913 984 milijonov mark. Ako je potrebno, da amatrsko sedanjo nemško marko, ki je vredna 60 predvojnih fehgigov, tedaj moramo tudi vedeti in smatrati, da je ena petina Nemčije dodeljena zavezniškim državam ali pa je okupirana po zavezniških armadah in da je večina Nemčije neutrne, kot je bila pred vojno.

Nek vojni izvedenec je dejal, da že sedaj lahko Nemčija premaga Poljsko, brez da bi ji kdo kaj pomagal in če bi se velesile ne vtikale v vojno. Pa tudi je zelo veliko narodnih krožkov v Nemčiji, ki bi se smatrali, da je to njihov življenjski poklic, da bi se kaj takega tudi uresničilo. Toda doba, v kateri se bosta tepla sama dve državi, je izginila za vedno. Sedanja situacija v Evropi je taka, da bi vsak najmanj nespornost vrgel svojo Evropo v vojno, ker so vseprek pogodbe, politične in trgovske, spletkarske in uničevalne, med vsami državami. In tudi tedaj ne bodo armade štele veliko, k večjem le kot pomoč drugim areadstvom. Ali nam se ni pripovedovalo, da bodo kemični laboratoriji, brezžične postaje, zrakoplov, industrijska kapaciteta in ekonomska odpornost igrali glavno vlogo v prihodnjem bojnem meteku med narodi? Tudi vsaka zavezniška militaristična kontrola in vsi poskusi, da se razoroži Nemčijo, ne more Nemčiji zadržati, da bi se ne mogla pripravljati na poljih, ki smo jih pravkar omenili. Na ta način bi bilo seveda tudi Nemčiji kaj lahko sprejeti razorožitveni program zaveznikov, ker bi nemško ljudstvo prav dobro vedelo, da se lahko boljše pripravila v drugih, boljših smereh za vojno. Radi tega pa je Nemčija zelo varen faktor v razorožitvenem programu cele Evrope.

Vsa Evropa se oborožuje, večina narodov z večjo hitrostjo in silo kot pa Nemčija. Nobeden nima privilegija, da bi vrgel kamen na drugega. Toda ker se je zadnja vojna končala na rušninah nemški armadi in ker je subsekvencno Nemčija zgubila svojo mornarico in pa tudi ker je takovana zavezniška kontrolna komisija detektivov pregledala in pazila, da bi se v Nemčiji ne izdelovalo naskriv-

nem municije in drugih vojnih priprav, je ta najbolj ambiciozni mednarodni poskus propadel v celoti, se ni obnesel.

Ker so se zavzemali, da dajo Nemčiji Reichswehr mesto milice, je pomagal, da se je cela stvar izjalovila. Burska okupacija in invazija je služila za nepostavne, šovinistične in napoli militaristične formacije. Zavezniška poniževalna taktika je držala pri življenju duh sovražstva. Pomeščen zavezniški pozkus, da uničijo nemško kemično in jeklarako industrijo je pa še pomagal do tega; in končno ne more noben narod v Evropi propasti, ako se hoče oborožiti, ker je cela Evropa ena sama vojaška baraka.

Ako se je želela Evropa razorožiti, bi za to lahko porabila priliko, ki jo je imela v letih 1919 in 1920, ko je bila Nemčija skoro na ničli, gleda militarizma in kadar ji sploh ni bilo možno sanjati na oborožitev. Nik se ni tedaj ukrenilo in sedaj pa lahko postane ta stvar prepozna.

"Nation".

SLIKE IZ NASELDIN

Nasprotniki S. N. P. J. so se priklozali v prvi leči.

Chisholm, Minnesota. — Po železnem okrožju so se vršili kompanijski shodi v prid S. N. P. J. Takozvani radnikovci so ruvarili proti tem shodom, kolikor jim je le dopuščala njih zagrozenost proti S. N. P. J. Posluševali so se vsakovrstnih laži, da bi preprečili shode, a posrečilo se jim ni, kajti shodi so bili še precej dobro obiskani, posebno na Evelethu je bil shod dobro obiskan.

Ti ljudje rujejo proti vsakemu napredku, pa naj bo kjer koli, tudi v lastni hiši. Ali niso taki ljudje, ki rujejo proti lastnim interesom bolni na umu? Ko jih človek opazuje, se upravičeno vpraša, če je prav, da so taki ljudje v organizaciji. Nihče se ne more nanje zanesti, da ne bi ali na svoje žitno polje in ga pomandrali, ker tistega se ne zavedajo, če družina ne bo imela žita, tudi oni ne bodo imeli kruha. Taki ljudje niso sposobni biti člani organizacije, ker njih namen je škodovati, zakaj oni tudi ne gredo v organizacijo iz razloga, da jo večajo, temveč da jo pomanjšajo in enkrat uničijo.

Nasprotniki S. N. P. J. hočejo rojake odbiti od organizacije z lažmi čez glavni odbor. Tu niso ruvarili samo proti kampanjskim shodom, temveč so že davno in še vedno širili gonjo proti odboru z lažmi, da je nepošten in diktatorski. Utis hočejo narediti med ljudmi, kakor da je glavni odbor S. N. P. J. prišel do vodstva z nasiljem in nepoštenim diktatorstvom, kakor da bi si z metem presekali pot do vodstva. Vsak član S. N. P. J. pa lahko ve, da je bil glavni odbor pravilno izvoljen od delegacije, ki jo je članstvo poslalo na konvencijo.

Ko so decembrske seje, so radnikovci na delu med neizkušeni člani, da bi volili za njih kandidate, pa magari če so samo trije. Na društveni seji eden predlaga, drugi podpira, tretji pa je kandidat, in v nekaterih slučajih tudi izvoljen, ker neizkušeno članstvo verjame prekančnem. Kaj takega bi morali preprečiti. Če članstvo društva ne more, pa bi morala preprečiti jednota.

Radnikovci delajo na enak način tudi pri državnih, okrajnih in občinskih volitvah. Oni agitirajo za nazadnjake in klerikalce. V Minnesoti imamo dva kandidata za governorja, Johnsona in Christensona. Prvi je kandidat farmarsko-delavске stranke, ki je že bil v zveznem senatu in se je pokazal za prijatelja delavskemu ljudstvu, drugi pa je strog klerikalec in prohibicionist — neprijatelj delavstva. In ti radnikovci, ki se stavejo za tako strahotno radikalne, sedaj agitirajo na nazadnjakega Christensona. Taka je njih taktika, ki jo proglašajo, da je v korist "radnicima".

Delavci, na verjemiite zavajalcem! Proč od njih! Samo malo pomislite in videli boste, kaksi nazadnjaki so. Ne dajte se jim zapeljati v politiki in ne

pri društvih. Volite za tiste, katere smatrate za napredne in o katerih veste, da so že kaj koristnega storili za delavstvo. Storite to, če nečete biti še bolj izkoriščani kot ste sedaj. Delujmo vsi proti nazadnjaku, pa naj bo klerikalno ali ultraradikalno. — Joseph Ule.

Petnevnik, dom, davki itd.

Detroit, Michigan. — Po Michiganu dežuje, kakor bi imel priti tisti legendarni vesoljni potop. Večkrat sem se že bala, da odplavajo proti Clevelandu, a drugi dan je bilo zopet solčno vreme. Vreme je toraj silno spremenljivo in ne vpliva samo na revmo, temveč tudi na možnost. Človek je pust kot Musolinijev kruh, kadar je oblačno, a je vesel, ko solnce sije, da bi žingal, če bi znal.

Povsod govore, da je Henry Ford vpeljal petnevni delavnik in da je plača takšna, kot je bila. To ni res, ker samo mala izjema je deležna tega, kateri je dal letos po 40 centov več na dan. To pa ni delavcem v dobro, ker delavci v Detroitu se ne more pri toliki draginji živeti a plačo, kakršno mu zdaj plača Ford za pet dni. Kaj pa je \$6 ali pa \$6.40 na dan! Teko izhaja s tem, kadar ima družina in mora plačevati stanarino. Če ima svojo dom, pa tudi ni boljše — ako ni še slabše — kajti zelo malo jih je, ki bi imeli plačane domove, ter morajo plačevati visoke obroke. Davki tudi zelo rastejo. Ko smo prišli leta 1920 sem, smo plačali \$21 davka, letos pa moramo od iste hiše plačati \$60. Seveda smo nekoliko zboljšali hišo, a ne toliko, kolikor se je povisla davki. Davki naraščajo leto za letom.

Pri takih razmerah pa si nekateri še celo to domišljajo, da bi postavili cerkev v Detroitu in hodilo kolektat po slovenskih hišah. Ko so prišli k nam, sem jim povedala, da je že dovolj cerkva; kdor hoče hoditi k maši ima torej dosti prilike, saj je povsod isti bog.

Zavzeli smo se, da si postavimo narodni dom, kateri je v resnici bolj potreben delavcem. Ta nam bo vsaj koristil, cerkev bi pa nikoli ne. Saj smo se že predobro lahko preprečili, komu koristi cerkev. Cerkev je vedno bila in je nasprotna delavstvu. Se vedno se je izkazala kot trdna podpornica kapitalizma. Če ima kdo kak cent odveč, jaz mislim, da je najboljšje, če ga pošlje revežem v stari kraj; bo storil veliko boljše delo, ker v starem kraju je na tisoče ljudi brez strehe in oblake; zima je pa pred durmi. Predstavljajmo si trpljenje teh revežev, ki so vse izgubili. Če je kak bog, mu bo po mojem mnenju veliko ljubše to delo usmiljenja kakor pa tisto 83-nadstropno poslopje, ki ga v njegovo čast postavi verni business v Detroitu. Če se bo organiziralo društvo za pobiranje prispevkov tistim revežem, bom tudi jaz pripevala po svojih moči. Saj predobro vem, kako je revščina. Tudi meni je namreč bog — vzal mater, ko sem je bila najbolj potrebna. Jaz nikoli ne priznam, da bog vse prav stori.

Sploh pa je nesmisel pričeti se radi boga, pekla, nebes in podobnega. To je vprašanje za Trunka, ne za delavce, ki nimamo nič od tega. Zima trka na vrata in kmalu bo novo leto. Le pripravimo se, delavci, da napravimo računo o velikanskih dohodkih tega leta!

Posravljam čitatelje Prosvete. — Katie Krainz.

Letnica urodiliva.

Collinwood, Ohio. — Dopis morate podpisati s polnim imenom, drugače ga nikakor ne moremo dati v javnost. Svetujemo vam tudi, da kršilca pravil obtožite. — Pozdrav!

Marquette, Michigan. — Pismo smo izročili tajništvo S. N. P. J., da zadevo preišče. — Pozdrav!

Columbia, Utah. — Deportacija je vedno odvisna od okoliščin in od dognanih faktov ter zakonov. Vsa stvar nam ni znana, zato ne moremo dati pojasnila. — Pozdrav!

ŽARKOMET

Deba.

V dobi, ko je Lincoln vodil ljuto kampanjo za odpravo telesne sužnosti črncev, se je rodil mož, ki je bil destiniran, da v svojem času vodi druge vrste kampanjo za odpravo mezdne sužnosti. Lincoln je uspel s svojo kampanjo in ob uri svojega trumfa je padel, ubit od sovražnika.

Deba, največji za Lincolnom, je uspel toliko, da je zdrnil milijon ameriških delavcev in jim pokazal pot, po kateri morajo iti, ako hočejo biti socialno in ekonomsko svobodni.

Lincolnov boj je bil ameriški boj. Debaov boj je bil svetoven, ki obstoji povsod, kjer so delavci in kapitalisti, hlapci in gospodarji.

Lincoln ima danes spomenike po vsej deželi in njegovo ime se blešči kot najsvetlejša zvezda v ameriški zgodovini, dasi je bil v svojem življenju zasramovan, napadan in končno ubit.

Deba, drugi Lincoln, je padel — smrtno zadet od mamonske sile organiziranega kapitala, ki je stardku v kritičnem momentu zamašila usta. Ni padel poražen. Telo so mu strli — a kaj je telo?

Pride čas, ko delavci Amerike prevzamejo svojo dedščino. Takrat bo Amerika razumela svojega Debaa in skušala bo popraviti, kar mu je storila hudega. Medtem so že rojeni drugi, ki bodo nadaljevali delo in boj.

Kdor je razumel in ljubil Debaa, naj prime za njegovo delo.

...

Časna služba.

Najčastnejšo službo opravlja jo ameriški pomorščaki. Kadar ne potlašujejo revolucij in strajkov v Srednji Ameriki in na bližnjih otokih, takrat čuvajo doma pošto pred malimi banditi.

...

Sta je domaća slava...

Rumunska kraljica je le prinesla nekaj dobrega. Duhovnico Aimee in newyorško "Breskvico" je porinila s prve strani noter med oglasje v listih.

Zdaj mora priti velika mrcina, ki porine še kraljico na notranje strani. Le brez skrbi, nekaj že pride.

...

Slabo upanje.

Volilni dan se približuje in Tone si domišlja, da dober on bi bil boss. Zdaj v česte avaj vtika nos. Še tega nam je treba!

Dovolj je že gnilobe! Ne maramo še več lenobe! Izbi se misel to iz glave, ti, Tone velike postave, da boss boš na cestah!

Elyška krtača št. 1.

...

Dobra vent iz Jagovalavije.

Čikaška milijonarka ne bo dala roke Božidarju Puricu! Belgrad je premajhen za njo. Škoda, škoda! Jok!

...

Pravljica.

Bila je deklica po imenu Jerica. Ko je odrasla, je bila Jera. Hodila je na delo v tovarni in hranila dehar. Ko je bila stara 35 let, je še prihranila tri tisoč čake. Nato se je ženoila. Reka je svojemu ženinu: "Tritisoč dolarjev imam in ta denar zdaj tobi dam." Ženina, mlajši od nje, je pa odgovoril: "Oh, dragica, ti kar imej svoj denar in deni ga kamor hočeš. Ne moram nobene dote. Jaz se ženim iz ljubezni." — K. T. B.

Zdravniki na tridnevni seji v Chicago.

Chicago. — Glavni zdravniki, člani društva kliničnih kirurgov, katerih je vseh skupaj v Kanadi in Združenih državah le 45 in od teh le devet v Chicago, so se zbrali danes na polietnem zborovanju v Chicago. Zborovanje se bodo obdrževala v raznih čikaških bolnišnicah. Med najboljšimi znanimi zdravniki bodo tudi Mayo bratje iz Rochesterja, Minn.

KAZNIRAJTE PROSVETO!

Robinson Industries

Indexing: IV: Justice 1007
 Index of Subjects

namenje kakoga notranje-
reda, odpravi

GLAVNI STAN: 2657-39 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

IZVRAŠEVALNI ODBOR:

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik Vincent Calisher; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolnišnice John Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila John Novak; prevajalec glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Marc, 6825 Fair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODBOR:

Frank Semrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Jacob Novak, 3124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zaganjil, 2627 S. Halsted Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODBOR:

John Gerček, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John T. Novak, 22, Strabane, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 3, Johnston City, N. C.; Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Salar, Box 194, Germantown, Pa.

BOLNIŠKI ODBOR:

OBREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-39 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R. F. D. 2, Box 114, West Newburg, Pa.; Anton Abram, 1159 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

SEPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R. R. 8, Box 22, Phillipsburg, Pa.; Jugoslavci: Frank Klun, Box 258, Chisholm, Minn.; za sov. zap.: John Novak, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Frank Zale, predsednik, 3539 W. 38th St., Chicago, Ill.; Ljudevit Novak, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Wrasat, 446 National Ave., Milwaukee, Wis.

Združitelni odbor:

Frank Vidmer, predsednik, 7434 W. 63rd St., Argo, Ill.; John Gila, 20 Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Gushel, 3955 So. Broadway, Chicago, Ill.

POZOR! — Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v zvezi s tem, se vrši takole:

VBA. PIKMA, ki se nanašajo na pismo gl. predsednika, se posiljuje na: Blagajnik B. N. P. J., 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODROBE SE NARUČE: Blagajnik B. N. P. J., 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POBILITAVE IN SEVARI, ki se oddajo gl. izvrševalnemu odboru in jih oddajo v roko se posiljuje na: Tajništvo B. N. P. J., 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V SVETU Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se posiljuje na: Blagajnik B. N. P. J., 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodnje glase poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se oddajo na: Tajnik Zale, predsedniku nadzornega odbora, 6409 National Ave., Milwaukee, Wis.

Vsi priizvi na gl. porotni odbor se naj pošljejo na naslov: John Gushel, W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nasnanila, oglas, naročila in sploh vse, kar se oddaja s glasilom jednote, naj se pošlje na naslov: "PROSVETA", 7-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

STIRI BRITANSKA POMORSTVA NE BODO ZDRUŽILA.

London. — Iz Londona javljajo, da se bodo štiri velike ladijske družbe združile: v tem da se združi večina velikih ladijskih družb, 237 milijonov dolarjev. To je največja spojitev na Anglijskem do sedaj.

DETROITSKI ŽUPAN IN SOVJETI SE NE SPOJITA.

Detroit, Mich. — Mesto Detroit, Ameriški ponoril in so Sovjeti, saj, kdo bo imel čast, da se "visokoga" gostja razmisli krajšje, se je že v večji meri pokazalo. Iz Detroita poročajo, da je tam neki teniski klub, ki odločil, da na vsak način sprejmejo in strežejo krajši Mariji. Župan pa vstraja, da ima edino on pravico do te stvari, ker je kot predstavnik mesta. On je že vse uročil in napravil najboljša stanovanja in jo. Zensko so pa šle na vročo roko in preskrbele zelo razpisno stanovanje druge, da ga imajo na raspolago krajšje. Na vsake bedarije imajo časa in denarja dovolj, te za delavca ni ne pošteno mezde ne pravice.

Sovjeti prepovedali Y. M. C. A. organizaciji delovanje v Rusiji.

New York. — Sovjeti so izgnali H. D. Andersona, ki je bil na čelu Y. M. C. A. verske organizacije v Rusiji in katere je tam organiziral pred tremi leti. Poročilo pravi, da so sovjeti dali vzkaz za izgon, da je omenjena organizacija v popolnem nasprotju s ideologijo komunizma.

Jed bo uničil bolnina glasilu leta 1927.

Cleveland, O. — Zdravniki, ki so tukaj na zborovanju, so objavili, da bo v kratkem mogoče odpraviti gošče, ali gošče, potem joda. Otrokom bodo dali jod v obliki raznih soli. To bo popolnoma uničilo gošče. V teku deset let bo ta bolezen odpravljena.

Bivši obsojenec prizna sodni dvajset čuvajev.

Marquette, Mich. — Bivši je danes priznal Roy Muel, da je umoril dva lovčka čuvalca. Ko ju je umoril je trgal vrati v jezero Superior. Njuna je bil že prej zaprti radi nekakega zločina.

Teffi:

DECA

Bežijo dnevi, minevajo meseci, potekajo leta.

Tam v Rusiji raste naša deca — naša ruska bodočnost.

O njih prihajajo čudne vesti: enoletni da še nimajo zob, dveletni ne hodijo, triletni da ne govorijo.

Rastejo brez mleka, brez kruha, brez sladkorja, brez igrač in brez petja.

Namesto bajk poslušajo grozne dogodke o postreljenih, o obotlenih, o mučenih.

Ali se oni, ki so starejši, kaj učijo?

V svojetaki časopisih je bilo objavljeno: "Oni izmed učenec in učiteljev, ki prihajajo v šole iz zato, da bi dobili jesti, bodo ob svoje deleže."

Tedaj so prihajali zaradi tega, da bi kaj jedli.

Učeli ni. Stari sistem pouka je odpravljen, novega pa ni. Priškolno pred poldrugim letom sem imela priliko pobliže si ogledati zavod za vzgojanje vojaških otrok, ki so ga ustanovili v Petrogradu.

Navd je bil obsežen, približno se osmesto oseb, in je imel "naokrogno knjižnico."

Kar so prišli v "razkošno knjižnico" slučajno tudi knjige neke privatne osebe, ki je bila sedaj tega zelo iz sebe, sem kajeno morala iti jaz po informacije k "samemu načelniku".

Še ena, določena za zavod, je bila velikanaka, nova in zgraje-

na prvotno za nekakšen urad. Stanovanj posebej ni bilo, ampak notranje stopnice so vezale vseh pet nadstropij v celoto.

Ko sem prišla, je bilo okoli desetih dopoldne.

Dečki različne starosti — od štirih do šestnajstih let, so s toplim in dolgočasnim izrazom sedeli na podoknicah, se obežali na držanje stopnic ter leno pljuvali doli.

Načelnik je bil Estonec; imel je majhen rdečast nos in sentimentalne, višnjeve oči.

Napravljen je bil po boljševiški modi v frenč (angleška vojaška suknja), na nogah je imel zelo visoke škornje z ostrgami, bil je prepašan s širokim, usnjatim pasom — skratka, bil je v polni bojni opravi.

Sprejel me je z nekakšno bolestno vzradočenostjo.

— Ste li videli naše otroke? Deca je cvet človeštva.

— Sem. Kaj pa imajo, oddih? Odmor med poukom?

— Zakaj mislite to? se je začudil.

— Pa se mi je zdelo, da so val tam na stopnicah.

— Nu, da! Naši otroci so svobodni. Pred vsem drugim jim dajemo možnost, da se odvadijo rutine stare vgaže. Čutijo naj se kakor solnčni žarki.

Ker se je vse to godilo kmalu po znanem priznanju Trockega: "z nami delajo samo bedaki in goljufi", sem nehote pomislila: — Slepar ali bedak? In takoj sem ugotovila, bedak.

— Poleg tega, — je nadaljeval načelnik, pri nas se ni izdelen nov sistem pouka, a stari seveda ni za nič. Med tem časom pa smo rekvirirali šeststo klavirjev.

— ?

— Otrok je cvetka, ki jo je treba gojiti z godbo. Otrok mora pri godbi zaspati in se pri godbi zbuditi.

— Najprej bi jim bilo treba dati šepnih robcev, Adolf Ivanovič, — se je nenadoma zaslišal glas iz kotička med omarami. — Kolikokrat sem vam to že pisal, — sem jim dal. — Vsaj kakih cunj bi jim dali.

Govorila je usmiljenka s trudnim obrazom in z zateklimi očmi.

— Ah, tovarišica! Mar je to glavno — se je mahoma zdrnil načelnik. — Zdej, ko delamo na novem sistemu, podrobnoosti namo motijo.

— Ni li alepar? sem nenadoma podvomila.

— Mlajši imajo samo po en par perila. Danes jih je 12 ostalo nagih v postelji, — je nadaljevala usmiljenka.

Sentimentalne načelnikove oči se začele nemirno begati. Hotel je nekaj odvrniti, toda v sobi je stopil deček — gojenec z zavitek.

— Dečko! je vzdihnil načelnik, obrniti se k njemu — Dečko! Kako si neplaščen! Roke morajo oblo padati ob telesu. A glava mora biti dvignjena ponosno k soncu in k zvezdam.

— Bedak! sem ugotovila nepreklicno.

lom na vrhu, črno drevje jankula, spomenik Garibaldi na njem. — vse to je tako slavnostno tiho, vase zatopljeno. — veličasten konec dneva! Z nekaterih stolpov se glase zvonovi, ljudje se mehanično odkrivajo, nikakor pa se ne dajo motiti v govorjenju in gestikulaciji.

Čudno res to govorjenje. Ze parkrat se mi zdi, da sta se dva človeka tu ustavila, da bi si tem temeljiteje povedala svoje mnenje. Bliski jima vrgajo iz oči, z rokami si mahata okoli lic in ušes — zdej — zdej — gotovo se seta v žep, potegneta nože in se sprimeta.

— Kaj pa še! Naenkrat si streseta roke, razideta se in na obrazih jima leži smehljaj končanega prijateljskega razgovora.

Zarja na nebu se je razlila še bolj v širjavo in daljavo, pobarjala je tudi oddaljene oblake-ovčice na vzhodu, toda že pojema in blede. In tema narašča, tako hitro narašča, da je tu, še predno si se nadjal. Na zahodu viali kakor nadvignjen sator razcefrani pas oblakov, ima pa le še barvo in ne svetlobe. Svetilke veselo svetijo na ulice, pred hišami sede in stoje ljudje in govorje. Vehementno, počasi in glasno.

Vrnem se v tiho uličico Alibert. Večerja, pravzaprav kosilo bo ob sedmih, natančno ob sedmih, kakor je dejal gospod Mueller. Gospod Mueller je posestnik našega Aliberta, rojen Švicar in prijazen človek.

Sofija Petrovna sedi že v čitalnici zagobjena v Berliner Tageblatt.

— Napislali? —

— Napislala. Wie nennt man Briefmarken auf Italienisch? — Francoboli, Fraulein Anna. — (Sofija Petrovna se imenuje zdej samo Fraulein Anna Huber, v soglasje s svojim potnim listom.)

Sedem ura. Kosilo. Izvrstna hrana. Gospod Mueller stoji v obednici, nadzira celo dvorano in postrebuje camerierjev, na licih mu leži zadovoljen smehljaj, mane si zadovoljno roke in tako ljubimivo gleda vsakega — kakor bi prosil, naj bomo tudi mi, njegovi gostje, tako zadovoljni kakor on.

IX. Capitulum.

Osem ura zjutraj. Greva po Corsu.

— Ansichtskarten, majne Dame! Kaufen si majn Herrr! — Zagorel fant nama veselo kaže svoje bele zobe, gleda nama v obraz okritosrečno prebrisano s svojimi ko smola črni mi očmi, vleče iz šepa serije razglednic, razprostre jih kakor pahlijačo in popeva naprej: — Funfzig Stuecke nuar zwaj Lire! Funfzig Stuecke zwaj Lire. —

Sofija Petrovna vpraša, kje se je naučil nemško.

V nemški šoli na Capitoliju, v šoli nemškega imperatorja.

Kako dolgo je tja hodil? —

— Tri mesece. Kaufen si majne Dame! Funfzig Stuecke una Lire! Ajn Lire! Bankerotto, majne Dame, bankerotto — pristavi s tragikomičnim glasom.

Sofija Petrovna je kupila razglednice in greva dalje. Pa le par korakov, in že gre poleg naju drug zagorel fant, kaže zobe, gleda nama v oči in ponuja razglednice: — Kaufen si majne Dame! Funfzig Stuecke ein Frank! Sofija Petrovna mu pokaže pravkar kupljeno robo.

— Kaufen si, funfzig Stuecke halb Frank! Dva koraka od naju stoji prvi fant in radovedno opazuje, kako se bo godilo konkurentu. Sofija Petrovna je kupila tudi od tega, ogledala se je slučajno, in oni tam se je zarežal in se odkril.

(Dalje privedniti)

Zdaj se je bližalo razbijanje in vpitje.

— Ali se tepo? je šepnil načelnik usmiljenki. Nemara bi bilo bolje, da jih spravimo na dvorišče?

— Včeraj so pretepli usmiljenko spet Vozdviženko, kdo jih je pa vodil? Najprej je šepnila napravitelj preiskave zaradi današnjih tatvin in krivim prepovedati sprehod. Te tatvine so postale že neznozne.

Načelnik jo je praknil.

— In tako torej imamo zdej 600 klavirjev. Te dni bo potrjena nakaznica na poldrugi milijon in potem — pred vsem otroški orkester. Deca, to je cvet človeštva.

Ko sem odhajala, so majhne sive figure, kakor grozdje visele na ograji stopnic, me spremljale s topo — otočnimi in s sklonjenimi, ostrženimi glavami — pljuvale doli po stopnicah.

A sgoraj je govoril bedak poslovilne besede.

— K zvezdam in k soncu! — se je razleglo do mene. — K soncu in k zvezdam!

Toda varal me je! Ni se izkazal bedaka, ampak aleparja.

Nekaj dni pozneje sem brala v novinah, da je dobil na roke poldrugi milijon in je z njim izginil. Ni ga bilo več moči najti.

Očividno je šel naravnost k soncu in k zvezdam.

Raste naša ruska deca.

Bolniki, gladni, prevarani, okradeni. Naša temna, strašna, ruska bodočnost.

Kdo bo dal odgovor zanje? In kako bodo oni odgovorni za Rusijo?

— K.

PRODA SE

zidana hiša 2x3 sob, s kurjavo in garažo. Mesečni dohodek \$92.00. Oglejte se na 2505 S. Keeler Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

IŠČIM SVOJEGA BRATA

John Mlakar, doma od Litije iz vasi Golice št. 15. Pred letom dni bivaše v Oak Creek Colorado. Rojake prosim, če kdo ve za njegov naslov naj mi to naznani, če bo sam ta oglaš čitil naj se mi javi na naslov: Frank Mlakar, P. O. Box 460, Farrell, Pa. (Adv.)

NAZNANHO IN ZAHVALA.

Tužnim srcem naznanjam, sorodnikom, znancom in prijateljem žalostno vest, da sta za vedno zaspala najina sinčka HENRY IN LUDVIK URBANČIČ

Rojena 18. maja, 1926, umrla sta pa Henry 5. okt., in Ludvik 8. okt. t. l. Pogreb se je vršil dne 7. in 10. oktobra na Nobles-town pokopališču. Prav lepo se zahvalimo prijateljem in znancom, ki se nam bili v tolažbo in prečuli z nami ob mrtvaškem odru najinih dragih sinčkov. Posebno se zahvalimo botroma mr. in mrs. Camzel za darovane vence in za njih požrtvovalnost, ter mr. in mrs. Zupančič in njih hčerki za krasne darovane vence in šopke cvetlic in enako lepa hvala za venci Mrs. Zeleznik. Lepa hvala vsem, ki so jih spremlili na mirodvor in onim, ki so dali brezplačno svoje automobile družinam: Stugo, Zeleznik, Zupančič in Urbas. Draga najina sinčka Vama pa šelimo počivajta v miru in lahka bodi vama ameriška zemljica. Zalujoci ostali: Mary in Anton Urbančič, starika, Tony Jr., Mary Jr., Frank, Kristina, Rozi, Albin, Albina in Matilda bratje in sestre, vsi v Southview, Pa.

Največja svetovna zaloga perja in pernec

Mi prodajamo vaš vrst pravo gosje perje in pernec, pravilno očisteno in pripravljeno pri nas.

Mi imamo celo perje, osuškano perje in prave pernec. Raspoložimo v vse kraje v Ameriki. Vzemite najino zastavo na zahtevo.

Pišite še danes najstarejši trgovki perja in gosje bodele izdelovalni. Dept. 8.

ALBERT STETZ CO

Agitirajte za "Prosveto"!

Rojaki, tu je ugodna prilika

Gasoline Station and Picnic ground" napraviti gasoline postajo in prostor za piknike.

Proda se najboljši prostor, ki ga je dobili mogoče v sredini med Chicago in Jolietom. Prilika za mladega človeka, ki je sposoben trčiti s pijsko, obdržati piknike in imeti gasoline postajo. Zemlja leži ob novi tlakirani cesti "Joliet Road," kjer je velik avtomobilski promet in Bus Line. Nahaja se ravno 16 milj daljave od središča Slovencev v Chicago. Osem in pol akra zemlje, drevesa, štiri sobna hiša, drugo poslopje, ki meri 62x80, ima veliko oken in se lahko vredi za plaščice, in še šest drugih 10x12 malih prostorov, ki se lahko uporabijo za "camping," garaža za avtomobil in dobra pitna voda na pumpo. Če katerega veselja ta obrt, naj se priglasi in si pride ogledat prostor in kaj je vredno. Imati mora \$7000 gotovega denarja. Imati mora \$1000 gotovega denarja. Drugo založim jaz na 6% obresti. Ni se treba oglašati ako nimate toliko denarja. Za pojasnila obrnite se na:

A HORWAT
339 N. Parkland Ave.
Chicago, Ill. Tel. Mansfield 3955
— (Adv.)

Poslužite se kampanje za nove člane in pridobite si razpisane nagrade!

KLOBASE KRANJSKE KLOBASE

Zopet razpolijam po vai Ameriki izvrstne klobase, kakor je še tisoč rojakom znano, da so bile moje klobase izvrstne vesko leto, in letos pa bodo še boljše. Denar se vrne onim, ki niso zadovoljni. Uljudno se priporočam mojim starim in novim odjemalcem za obilo naročil. Cena 38c funt. Poština ni všteta. Denar pošljite z naročilom ali pa vam pošljem na C. O. D.

Slovenaki trgovci bodete rojakom zelo ustrežljivi, ako boste imeli naše klobase v zalogi. Pišite po ceno. Vsa pisma in naročila pišite na:

JOSEPH LESKOVAR

610—14th Street, Racine, Wis.

Agitirajte za "Prosveto"!

Ne obupajte, če se počutite slabo. Utrujene ali pobite.

Za ta nered je nova priprava, ki je sedaj jemljejo tisoči katerim čudovito pomaga.

Pojdite do lekarnarja še danes in kupite steklenico Nuga-Tone. Zelo bo dala novo življenje in moč vašim izčrpanim živcem in mišicam. Nuga-Tone dela rdečo kri, močno in umirjeno živce in mišice in ne čudovito način poveča moč vzdržnosti. Nali štete naj poskušajo to novo zdravilo takoj. Isto dela čudeže v takih slučajih. Nuga-Tone je prijetna za uživanje in počutiti se boste bolje takoj. Jemljite jo samo za par dni, in če se ne boste počutili bolje in če ne boste zgledali bolje, nešite ostalo lekarnarju in on vam bo povrnil vaš denar. Izdelovatelj Nuga-Tone ve, da tako dobro kaj je leta vstanu starši za vas v takih slučajih, da pristojno vse lekarnarje, da za njo jemljijo in vam povrnilo denar, če niste zadovoljni. Oglejte si jamestvo na vsakem paketu. Priporočena, jamčena in na prodaj v vseh lekarnah. — (Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Sept. 30-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vaš napačenega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Nali zastopniki so vsi drštveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Carro za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za žane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi mi pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRTO SPADAJOČA DELA

Tiska vabijo za veselice in shode, vizitnice, čestitke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNIKO DELO PRVE VESTI

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ZELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

POVSOD

LJUDJE HRANIJO IN SPRAVLJAJO DENAR

in naše banka šteje med svojimi ulagatelji na tisoče ljudi, ki so, ali bodo postali vodeče sile v trgovini in lastniki udobnih domov in vse to ker varčujejo.

Tudi Vi lahko postanete eden od njih, ako upoštevate, da je to sedaj najugodnejši čas, da pričnete s hranilno vlogo pri nas. Vaša hranilna vloga je dobrodošla največji Slovenski banki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

Imovina
\$19,000,000.00

1900 Blue Island Ave.

Chicago

VARNA BANKA ZA ULAGANJE VAŠEGA DENARJA